

Mottagare

Berivan Yalcin, uppdragsstrateg

För kännedom

Omsorgsnämndens arbetsutskott

2023-03-23

Funktionsrätts synpunkter på förändringar för LOV daglig verksamhet

Funktionsrätt Uppsala kommun vill börja med uttrycka sin uppskattning för att omsorgsnämnden tog till sig Funktionsrätts uppmaning och valde att inte gå till beslut om förfrågningsunderlaget utan att ha fått in brukarföreningarnas synpunkter. Funktionsrätt har nu fått se underlaget i sin helhet och kan därmed uttala sig mer relevant. Processen har dock gått väldigt snabbt även denna gång och samarbetsorganet har inte haft tillräckligt med tid för att samla in synpunkter från samtliga berörda föreningar utan endast från ett få antal personer med sakkunskap. Av denna anledning vill vi återigen poängtera vikten av att samverka mellan kommun och funktionsrättsorganisationerna, i detta fall med LSS-rådet som utgångspunkt, fungerar som ämnat. Endast då kan meningen med 15 § LSS uppfyllas och brukares röster höras.

Krav på kapacitet om minst fyra deltagare

Funktionsrätt ser att det föreslagna kravet på minst fyra deltagare skulle omöjliggöra för små utförare att bedriva verksamhet samt leda till nedläggningen av dessa. I de dagliga verksamheterna finns idag personer som har mer eller mindre individuella insatser och en förändring av detta slag kommer att leda till stora svårigheter för enskilda och deras anhöriga och personal. Att tvinga fram nedläggning av verksamheter som fungerat väl för känsliga brukare i tiotal år förefaller märkligt och skulle vara förödande för brukare. Nedläggningarna skulle innebära att brukare behöver sluta på sina sedan många år specialanpassade arbetsplatser. Det är mycket osannolikt att större enheter skulle kunna skapa tillräckligt anpassade och alternativa arbetsplatser så att alla brukare kan delta i daglig verksamhet. Konsekvenserna skulle bli passivitet och hemmasittande.

Den som omfattas av LSS har enligt lag rätt till en insats som är anpassad efter dennes individuella behov. En stor del av personer som omfattas av LSS har autism. Svårigheter med socialt samspel och med kommunikation är en betydande del av funktionsnedsättningen, vilket påverkar möjligheten att fungera i grupp. För en del i målgruppen autism kan det fungera med grupper på två eller tre deltagare medan en andel behöver en helt individuell insats med egen personal. Att tvinga dem att vara i grupper om fyra deltagare anser Funktionsrätt strida mot 7 § LSS. Att inte ge den enskilde möjligheten till inflytande och medbestämmande över de insatser som ges går även mot 6 § LSS. Konsekvenserna för personer med autism skulle bli svår stress, potentiellt följt av utåtagerande beteende samt våld och självskadebeteende.

Införandet av ersättningsnivå 8

Funktionsrätt ser en viss oro i att införandet en ny nivå innebär att man förskjuter hela skalan. Risken blir att de som tillhör den lägre halvan får klara sig med mindre ersättning när man ökar på med ytterligare en nivå för dem med de största behoven. Det viktigaste med ersättningsnivåerna är att samverkan och brukarinflytande bör ligga till grund för hur bedömningen görs, utifrån deltagarnas behov och önskemål. Funktionsrätt har inte fått ta del av någon riktlinje, mall eller annat styrdokument för hur nivåbedömningen ska göras. Vi ser därför att detta blir presenterat för LSS-rådet under ett kommande sammanträde.

Synpunkter från gällande förfrågningsunderlag (OSN-2020-00814)

Övergripande mål med daglig verksamhet

I förfrågningsunderlaget från 2021 beskrivs det övergripande målet med insatsen att vara att "utveckla den enskildes möjligheter till arbete" (s. 4). Det är bra att man utgår ifrån skrivningen i Socialstyrelsens kunskapsstöd men Funktionsrätt vill dock framhäva att insatsen främst bör ges utifrån vem brukaren är och de förmågor hen har. Målet om att utveckla möjligheten till arbete är bra om brukaren själv efterfrågat det. Samma tankesätt bör finnas med i relation till avsnitt 5.5 och frågan om bonus. Bonus till leverantör får inte bli en anledning till att brukare tvingas ut på ordinarie arbetsmarknad. Insatsen och verksamheten måste utgå ifrån den enskildes önskemål och behov. Funktionsrätt är dock positiva till att mer hjälp ges till de brukare som önskar och kan etablera sig på ordinarie arbetsmarknad.

Funktionsrätt anser även att man, utifrån syftet med insatsen, även bör se över skrivningen under avsnitt 4.1 första stycke. Där skriver man att "verksamheten ska grundas på LSS-reformens värdegrund och beprövad erfarenhet". När begreppen "värdegrund" och "beprövad erfarenhet" återfinns i samma mening kan det tolkas som att den beprövade erfarenheten är lika viktig som LSS värdegrund. LSS värdegrund är lagstiftad och framtagen ur en demokratiskt politisk process. Om man inte definierar beprövad erfarenhet kan det ju vara precis vilket tyckande som helst från vem som helst. LSS värdegrund måste ha högsta prioritet.

Ledning

Avsnitt 3.6 "Verksamhetsansvar och ledning" andas vård, omsorg eller möjligen pedagogisk verksamhet. Många dagliga verksamheter har idag inriktningar som kräver kompetens, exempelvis inom konstnärlig verksamhet, musik, hantverk, journalistik, IT, trädgårdsskötsel. Ingenting i förfrågningsunderlaget tyder på en ambition att ha handledare med formell kompetens inom dessa områden. Det är en kvalitetsbrist som blivit alltmer förhärskande.

Möjlighet till en plats och att närvara på daglig verksamhet

"Leverantören kan stänga högst fyra veckor under sommarperioden" (s. 19). Funktionsrätt anser att det är oacceptabelt att välja att inte verkställa en insats beviljad från en rättighetslagstiftning under fyra veckor. Hur skulle det se ut om man gjorde likadant med hemtjänst eller boende? Flera brukare med autism-diagnos vill inte ha semester. De

behöver ha samma rutiner året om för välmående. Ansvar under sommaren för dessa personer lämpas över på anhöriga och på LSS-boendena. Vidare fastställer förfrågningsunderlaget att "den enskilde som har en plats på daglig verksamhet som drivs med arbetsliknande förhållanden som exempelvis ett café kan inte ta ledigt utan att ta viss hänsyn till driften av verksamheten" (s. 20). Även detta krav strider mot insatsens syfte. Alla LSS-insatser är frivilliga och är till för den enskilde. En utförare kan inte ställa krav på att deltagaren ska inordna sig i arbetsscheman liknande dem som gäller för anställda. Till sist vill Funktionsrätt lyfta frågan om att brukare som väljer att studera eller vara föräldralediga inte får behålla sin plats på daglig verksamhet under den tiden. LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor (5 §) och leda till att den enskilde kan leva som andra. Att förlora sin arbetsplats på grund av föräldraledighet är inte jämlik andras villkor.

Övriga punkter från gällande förfrågningsunderlag (OSN-2020-00814)

- Under fjärde stycket i avsnitt 1.5 räknas ett antal professioner upp som kan delegera eller instruera personal på daglig verksamhet mot vissa insatser. Funktionsrätt anser att även "dietist" bör stå med under exemplen då detta är en central yrkesroll för målgruppens välmående.
- Under avsnitt 4.9 lyfts verksamhetsförlagd utbildning. Funktionsrätt anser här att även praktik för särskoleelever bör erbjudas. När en verksamhet tar in personal för arbetsrehabilitering eller social rehabilitering är det också centralt att det inte är till uppenbar nackdel för någon brukare. Personer med autism är känsliga för nya personer och det kan bli outhärdligt för dem om det kommer nya personer, som kanske inte har någon form av kunskap om målgruppen, som de tvingas förhålla sig till.

2023-03-23

Michael Jestin

Ombudsman, Funktionsrätt Uppsala kommun